

162. ԱՆՆԵԼԻՔ ՄԱՐԹԸ

Մին մարթ շատ քանսիր ա ինննմ ըսպրեկիս: Մին օր տա ասում ա քիիննական ըմ ըստուծեն կոշտը կյենգյանտ, ասընմ խե՞ ինձ բախտ չըս տամ, քշեր-ցիրեկ անում ըմ, անում, էլլա քանսիր ըմ ասպրում:

Հղե յա ինննմ, քիիննմ: Հղեննի մին կտուկյուտալիս արչ ա պըտահում: Էտ մարթը հըրցնում ա, Թա խե տի՞ յըս անում, արչն ասում ա.—կլթիսըս ցավում ա: Համ էլ հըրցնում ա, Թա հիշտեղ ը՞ս քիիննմ, տա Թա՝ քիիննմ ըմ ըստուծեն կոշտը կյենգյանտ, վըեր էսքան ըխշադում ըմ, ըխշադում, էլլա քանսիր ըմ մեամ: Արչն ասում ա.—Դե վըեր քիիննա ըստուծեն կոշտը, կատընս իստի մին արչ կլթիսը միշտ ցըվիլիս ա ինննմ, հինչ անե՞, վըեր ցավը կտրե: Տա Թա՝ լնվ:

Հղե յա ինննմ, քիիննմ: Շատ ա քիիննմ, Թա խրեգյ, մին վար անող մարթու վա պըտահում, պարյօր տամ: Էտ վար անողը հըր-ցընում ա, Թա հիշտեղ ը՞ս քիիննմ, տա ասում ա.—Քիիննմ ըմ ըստուծեն կոշտը կյենգյանտ, վըեր իստի քշեր-ցիրեկ ըխշադում ըմ, էլլա քանսիր ըմ ասպրում: Էտ վար անողը Թա՝ դե վըեր քիիննա, կատընս իստի մին մարթ ասալ ա իմ արտումըս մին մընձ տանձի ծառ կա, տրա շորս անգյծնը հիշքան սըերմ ըմ շաղ տամ, փսնում չի, գյոնդնմ չըմ Թա հինչ անընմ: Տա Թա՝ լնվ: Խիլլա տըեղ վըեր քիիննմ ա, հըսնում ա մին շհնր: Էտ շհնրին միյդա-

նումը եշում ա, տըեսնում մին ծիյավուր մարթ րիդի ուրան կյամ ա, հըրցնում, թա իմ երգյիրումըս քեզ նորը մ տըեսնում, տու օրիշ երգյիրու մարթ ըս, ասե տըեսնամ հիշտեղ ըս քիիննամ: Տա թա քիիննամ ըմ ըստուծեն կոշտը կլենգյնտ, վըեր էսքան ըխ-
շադում ըմ, ինձ բախտ չի տամ, միշտ քյասիբ ըմ ապրում: էտ ծիյավուրն ասում ա.—Ես էս երգյիրին թաքավըերն ըմ, վըեր քի-
նաս ըստուծեն կոշտը, կասես էսհինշ երգյիրին թաքավըերն ա-
սալ ա շորս ընգյոնիս ինձանն ուժեղ թաքավըեր չի կա, իմ զոր-
քը, իմ զենքը, իմ կարողությունը լոխճընան շատ ա, էլլա ես
միշտ կուլումը հախտվում ըմ, պենը հինշումն ա՛, հինշ անըմ,
վըեր հախտվըեմվուշ: Տա ասում ա.—Լնվ, կասիմ:

Հոն յա իննւմ, քիիննամ: Ետտ վըեր քիիննամ ա, հըսնում ա մին հեռու տըեղ՝ շորս անգյոնը լոխ թուխպըկալած, վըեր մաննըտ մարթու աշկ կոխըես, տըեսնալ չի: Թուխպեն մաշավը վըեր անց ա կենամ, քիիննամ ա տըեսնամ մին դրաղ տըեղ սիպտակ մըրքավ մին հլիվուր մարթ նստած: Պարյօր ա տամ, մուտանում: էտ հլի-
վուրը հըրցնում ա, թա հիշտեղ ըս քիիննամ, տա ասում ա.—
Քիիննամ ըմ ըստուծեն կոշտը կլենգյնտ: Հլիվուրն ասում ա.—
Աստուծը հենց ես ըմ, ասե տըեսնամ հինշ կա: էտ մարթն ասում
ա.—էս ա քանի տարե յա, քշեր-ցիրեկ ըխշադում ըմ, ըխշադում,
էլլա քյասիբ ըմ ապրում, ինձ բախտ չըս տամ, վըեր ես էլ լնվ
ապրընմ: Աստուծն ասում ա.—Քեզ բախտ տուվըե, քիիննամ: էտ
մարթը թա՝ պա հոեննի իստի մին արշ ա պըտահալ, տա յեւ ա-
սալ ա արտումըս իստի մին տանձի կա, հիշքան վարում ըմ, էտ
տանձի ծառեն շորս անգյոնը արտ չի փըսնում, էսհինշ շիհնրումն
էլ էտ երգյիրին թաքավըերը պըտահեց, ասեց իմ զորքը, իմ զեն-
քը, իմ կարողությունը, իմ օժը լոխճընան շատ ա, էս ա քանի
տարե յա հոն նհըետ կըն ըմ անում, լոխ ինձ հախտում ըն:
Աստուծը թա՝ դե քիիննալիս լոխճընան առաջ էտ թաքավըերեն ըս
պըտըհըլական, վըեր հըրցնե, կասես տու կենգյ ըս, տրա հետե
յըն լոխ քե հախտում, վըեր փսակվըես, մարթու քիիննամ, էն վախ-
տը միշտ հըղաղլական ըս. ետնան էլ էն վար անող հլիվուրն ա
պըտըհըլական, վըեր հըրցնե, կասես էն տանձի ծառեն տակըն
մին կարաս վըեսկե կա, էն վըեսկեն պիտի տոն օնըե, վըեր շորս
անգյոնը կընանչի, իսկ վըեր արշն էլ պըտահե, կասես թա էտ
ընգյոնեներեն անխելք ու քյասիբ մարթ պըտահե, փըռնե, օտըն:
էտ մարթը ուրխացած հոն յա իննւմ, քիիննամ: Առաջ թաքա-
վըերն ա պըտահում, հըրցնում ա, թա աստուծ հինշ ա ասալ, էտ

մարթը թա՛ ասալ ա տու կնեզ ըս, տրա հետե յը կողի քու զոր-
քըս, օժըս լոխճընան շատ ա, կարում չըս հախտընս, վընր փը-
սակվընս, մարթու քյիննս, լոխճինին հըխտըլական ըս: Տա յն
ասում ա.—Դե էտ ա տու մարթ ըս իլի՛, եք ինձնըհետ փսակվի,
տընո էս երգյիրին թաքավընրը, ես էլ թաքուհին, համ տու կըհը-
րուստանաս, համ էլ օրիշ թաքավընրեն կարել չըն մընր երգյիրը
վընենը տինին: էտ մարթը թա՛ չէ՛, ես թալդի յըմ, աստուծ ինձ
բախտ ա տուվալ, քյիննմ ըմ:

Հղե յա իննմ, քյիննմ: էն վար անողն էլ վընր պըտահում ա,
ասում ա.—Աստուծ ասալ ա էն տանձի ծառեն տակեն մին կարաս
վընակե կա, պիտի տնւ օնընս, վընր ծառընն շորս անգյոնը կը-
նանչի: էտ վար անող մարթն ասում ա.—Եք քյնմնգ ըրա վընս-
կեն տնւ օնըննք, համ կես կանենք, համ էլ իմ արտըս կըկը-
նանչի: Տա թա՛ չէ՛ ես թալդի յըմ, քյիննմ ըմ, աստուծ ինձ բախտ
ա տուվալ:

Հղե յա իննմ, քյիննմ: Արչն ա պըտահում, հըրցնում, թա՛
աստուծ քեզ հինչ ա՛ ասալ, տա թա աստուծ ինձ բախտ ա տու-
վալ, իստի մին վար անող ա պըտահալ, տրա արտեն մաշին էլ
մին տանձի կա, տանձուս շորս ընգյոնին արտը կընանչում չի,
աստուծ տրան էլ ասալ ա էտ տանձուն տակեն մին կարաս վընս-
կե կա, տուս պիտի օնընս, վընր արտը կընանչի, էտ մարթն էլ
ինձ ասալ ա եք քյնմնգ ըրա վընակեն տուս օնըննք կես անը-
նք, քյեցալ չըմ. էսհինչ երգյիրումն էլ իստի մին թաքավընր ա
պըտահալ, նա յէլ ասալ ա.—ես լոխճընան շատ զորք օնընմ, լոխճը-
նան ուժեղ ըմ, համմա լոխ ինձ հախտում ըն, տրա կյենգյատն
էլ ըմ հըսցրալ ըստուծեն: Աստուծ տրան էլ ասալ ա.—տու կնեզ
ըս, տրա հետե յըս հախտվում, վընր փսակվընս, մարթու քյիննս,
լոխճինին հըղտըլական ըս. էտ թաքավընրն՝ ինձ էլ ասալ ա եք
տու ինձնհըտ փսակվի, էս երգյիրին թաքավընրը տընո, քյեցալ
չըմ, ասալ ըմ աստուծ ինձ բախտ ա տուվալ, ինձ վընչ մին պեն
հարկավընր չի: Արչը թա՛ պա ի՛նձ հինչ ա ասալ: Տա թա՛ քեզ էլ
ասալ ա հիշտեղ վընր անխընթ, քյնսիր մարթ տընսնաս, կըփոռ-
նընս օտընս, կըլխետ ցավը կըտըրըլական ա: Արչն ասում ա.—
Հիշքան մտածում ըմ, քըզանա անխընթ մարթ չի պըտըհըլական,
լիհա էն ա փոնընմ, քեզ օտընմ: Համ ասում ա, համ փոնում,
տրան վընր մաշկում:

¹ Լեռնային Ղարաբաղում «մարթ» ասում են տղամարդուն (Մ. Բ.):

² Ղարաբաղի բարբառում «թաքուհի» (թագուհի) բառը շատ քիչ է գործած-
վում: